

SÉNAT DE BELGIQUE

SESSION DE 2003-2004

1er JUILLET 2004

Proposition de loi modifiant l'article 2 de la loi du 5 mars 1998 relative à la libération conditionnelle, en vue d'allonger la période d'exécution de la peine privative de liberté en cas de récidive légale

(Déposée par Mmes Marie-Hélène Crombé-Berton et Christine Defraigne)

DÉVELOPPEMENTS

Dans le chapitre «Une justice plus efficace» de la déclaration gouvernementale de 2003, nous pouvons lire qu'il est dans l'intention du gouvernement de modifier la loi sur la libération conditionnelle dite «loi Lejeune» afin d'offrir plus de sécurité juridique aux victimes et à la société. À cette fin, une des mesures proposées est de durcir la loi relative à la libération conditionnelle. Ainsi, la déclaration gouvernementale prévoit que «le nouveau système de mise en liberté conditionnelle sera adapté en fonction de la peine prononcée: peines de prison de moins de cinq ans, peines de prison de cinq ans et plus, peines prononcées en cas de récidive et les peines prononcées en cas de récidive pour crimes de sang. Dans ces deux derniers cas la peine à purger ne peut être ramenée en dessous de respectivement 2/3 et 3/4 de la peine prononcée par le juge».

La présente proposition de loi entend concrétiser un aspect de la déclaration gouvernementale, à savoir allonger la période d'exécution de la peine privative de liberté à partir de laquelle un condamné, en état de

BELGISCHE SENAAAT

ZITTING 2003-2004

---

1 JULI 2004

Wetsvoorstel tot wijziging van artikel 2 van de wet van 5 maart 1998 betreffende de voorwaardelijke invrijheidstelling ten einde er in geval van wettelijke herhaling voor te zorgen dat een groter gedeelte van de vrijheidsbenemende straf wordt uitgezeten

(Ingediend door de dames Marie-Hélène Crombé-Berton en Christine Defraigne)

TOELICHTING

In het hoofdstuk «Een meer doelgericht straffenarsenaal» van het regeerakkoord van 2003, lezen wij dat de regering de wet op de voorwaardelijke invrijheidstelling, de zogenaamde wet-Lejeune, wil wijzigen om meer rechtszekerheid te bieden aan de slachtoffers en aan de samenleving. Een van de voorgestelde maatregelen om dat doel te bereiken is een verstrenging van de wet op de voorwaardelijke invrijheidstelling. Zo verklaart de regering in dat document dat «het nieuwe systeem van voorwaardelijke invrijheidstelling (zal) worden aangepast in functie van de straf die uitgesproken werd: gevangenisstraffen van minder dan vijf jaar, gevangenisstraffen van vijf jaar en meer, straffen uitgesproken bij recidive en straffen uitgesproken in geval van recidive van moord en doodslag; in de twee laatste gevallen zal de uit te zitten straf niet verder samendrukbaar zijn dan respectievelijk twee derden en drie kwart van de door de strafrechter uitgesproken straf».

Dit wetsvoorstel wil een onderdeel van het regeerakkoord concreet gestalte geven door ervoor te zorgen dat een groter gedeelte van de vrijheidsbenemende straf effectief wordt uitgezeten en dat een ver-

récidive, peut introduire une demande de libération conditionnelle.

Les libéraux francophones approuvent l'allongement de l'exécution effective de la peine privative de liberté qui constitue une réponse aux inquiétudes de nos concitoyens de voir des criminels dangereux et récidivistes, condamnés à de lourdes peines, remis prématurément en liberté. Il s'agit d'un signal fort donné à ces derniers.

Dès lors, l'auteur de la proposition de loi, en se calquant sur la déclaration gouvernementale, prévoit qu'une personne récidiviste condamnée à temps devra exécuter 2/3 de sa peine et 3/4 lorsque les faits pour lesquels elle est condamnée relèvent de crimes de sang (meurtre, assassinat, parricide, infanticide, empoisonnement) ou de crimes tellement odieux qu'ils s'apparentent à des crimes de sang (viol, corruption de la jeunesse et prostitution commis sur des mineurs ou à l'aide de mineurs).

Dans la même optique, l'auteur de la proposition supprime la disposition actuelle de la loi sur la libération conditionnelle permettant à un condamné de demander sa libération conditionnelle après avoir purgé un maximum de quatorze années d'emprisonnement et ce quel que soit le nombre d'années auquel il a été condamné.

Cette disposition mène à des inadéquations disproportionnées entre la peine prononcée par le juge et la peine réellement exécutée par le condamné. En effet, une personne, récidiviste, condamnée à trente années d'emprisonnement est, actuellement, en droit de demander sa libération conditionnelle après avoir purgé quatorze années d'emprisonnement, alors que, suivant la philosophie générale de la loi Lejeune qui est de purger dans ce cas 2/3 de la peine, elle aurait dû attendre d'avoir exécuté vingt années de sa peine avant de pouvoir introduire cette demande.

En ce qui concerne les condamnés à perpétuité, une distinction est, à nouveau, réalisée entre les non récidivistes, les récidivistes et les récidivistes ayant commis des crimes de sang ou s'apparentant à des crimes de sang.

Ainsi, afin de respecter une échelle dans l'exécution des peines, il est proposé de permettre à un condamné à perpétuité, dont le jugement ou l'arrêt de condamnation a constaté qu'il se trouvait en état de récidive légale, de demander sa libération conditionnelle après vingt cinq années d'emprisonnement. Ce délai est porté à trente ans lorsque le condamné est un récidiviste ayant commis des crimes de sang ou des crimes s'apparentant à des crimes de sang énumérés ci-dessus. Dans les autres cas de condamnation à perpétuité, conformément à la déclaration gouvernementale, la limite actuelle n'est pas modifiée. Un condamné non récidiviste ayant commis un crime

oordeelde in staat van herhaling pas daarna een aanvraag tot voorwaardelijke invrijheidstelling kan indienen.

De Franstalige liberalen steunen deze maatregel, die tegemoet komt aan de vrees van onze medeburgers dat gevaarlijke en recidiverende misdadigers die tot zware straffen veroordeeld zijn, te vroeg vrijgelaten worden. Voor deze laatsten moet het een krachtig signaal zijn.

In navolging van het regeerakkoord bepaalt de indienster van het wetsvoorstel dan ook dat een recidivist die tot een tijdelijke gevangenisstraf is veroordeeld, twee derde van zijn straf zal moeten uitzitten, en drie vierde ervan wanneer de feiten waarvoor hij veroordeeld is, tot de categorie moord gerekend worden (doodslag, moord, oudermoord, kindermoord, vergiftiging) of zo afschuwelijk zijn dat zij gelijk te schakelen zijn met moord (verkrachting, bederf van de jeugd en prostitutie van minderjarigen of met behulp van minderjarigen).

In dezelfde optiek schrapt de indienster van het voorstel de huidige bepaling van de wet op de voorwaardelijke invrijheidstelling, waarbij een veroordeelde zijn voorwaardelijke invrijheidstelling kan vragen na maximum veertien jaar opsluiting, ongeacht het aantal jaren waartoe hij veroordeeld is geweest.

Deze bepaling leidt tot een overdreven onevenredigheid tussen de straf die de rechter heeft uitgesproken en de straf die de veroordeelde werkelijk uitzit. Een recidivist die tot dertig jaar opsluiting is veroordeeld heeft nu immers het recht om zijn voorwaardelijke invrijheidstelling te vragen na veertien jaar cel. Overeenkomstig de filosofie achter de wet-Lejeune had hij echter twee derde van de straf moeten uitzitten en zou hij in dat geval dus twintig jaar hebben moeten wachten vooraleer hij die aanvraag kon doen.

Wat de veroordelingen tot levenslange opsluiting betreft, wordt hier ook een onderscheid gemaakt tussen niet-recidivisten, recidivisten en recidivisten die een moord of daaraan verwante misdrijven begaan hebben.

Om een zekere gradatie in de strafuitvoering te behouden, wordt voorgesteld dat een veroordeelde tot een levenslange straf, in wiens vonnis of arrest van veroordeling is vastgesteld dat hij zich in staat van wettelijke herhaling bevond, zijn voorwaardelijke invrijheidstelling kan vragen na vijftwintig jaar opsluiting. Die termijn wordt verlengd tot dertig jaar wanneer de veroordeelde een recidivist is die een moord of daaraan verwante misdrijven heeft begaan zoals hierboven aangegeven. In de andere gevallen van veroordeling tot levenslange opsluiting, wordt de huidige termijn conform het regeerakkoord niet gewijzigd. Een niet-recidivist die een ander misdrijf

autre que ceux énumérés ci-dessus devra purger dix ans de sa peine privative de liberté avant de pouvoir demander sa libération conditionnelle.

Il est évident que le fait d'allonger la période effective de privation de liberté répond à deux objectifs de la peine privative de liberté, à savoir la sanction et la défense de la société.

Il n'est pas dans l'intention des réformateurs de laisser de côté le troisième objectif de la peine privative de liberté: l'amendement de l'individu dans un but de réinsertion sociale.

Dans le cadre de cette réinsertion sociale, les réformateurs insistent pour que tout soit mis en œuvre pour que la période de détention permette au détenu, lorsque cela s'avère possible pour ce dernier et sa victime(1), de réparer le dommage subi par cette dernière. Cette réparation fait, en effet, partie intégrante de la réinsertion sociale, puisque le condamné est confronté aux conséquences de ses actes et a, dès lors, la possibilité d'assumer ses responsabilités. Par ailleurs, la réparation est, dans un grand nombre de cas, bénéfique à la victime dont on reconnaît les besoins spécifiques et auxquels on tente d'apporter les réponses adéquates.

À cet effet, nous plaidons pour une véritable politique de réinsertion sociale à l'égard des détenus. Cette politique doit être mise en place rapidement dans le cadre de la concrétisation des différentes études réalisées au cours de ces dernières années sur le statut interne et externe des détenus (commission Holsters, rapport Dupont). Il s'agit d'un programme d'envergure dont les lignes générales bénéficient de notre approbation et de notre soutien.

Marie-Hélène CROMBÉ-BERTON.
Christine DEFRAIGNE.

(1) Le rapport final de la commission «loi de principes concernant l'administration pénitentiaire et le statut juridique des détenus», mentionne que «De plus, il faut se garder de considérer que le «travail de réparation» est un «must» incontournable. D'une part, les détenus pourraient avoir des raisons qui leur sont propres de ne pas vouloir assumer leurs responsabilités envers les victimes. D'autre part, les victimes peuvent aussi avoir des motifs de refuser l'offre du détenu», doc. Chambre, n° 50-1076-01, p. 79.

dan de hierboven vermelde misdrijven heeft gepleegd zal tien jaar van de vrijheidsbenemende straf moeten uitzitten vooraleer hij zijn voorwaardelijke invrijheidstelling kan aanvragen.

Het is evident dat het uitzitten van een groter gedeelte van de vrijheidsbenemende straf beantwoordt aan twee doelstellingen van de vrijheidsbenemende straf: de sanctie en de bescherming van de maatschappij.

Het is niet de bedoeling van de indieners een derde doelstelling van de vrijheidsbenemende straf links te laten liggen: de heropvoeding van het individu met het oog op zijn reïntegratie in de maatschappij.

In het kader van die reïntegratie dringen de indieners erop aan dat alles in het werk wordt gesteld om de gedetineerde in staat te stellen de schade die het slachtoffer heeft geleden, te herstellen, wanneer dat voor hem en voor het slachtoffer mogelijk is(1). Dit herstel maakt immers integraal deel uit van de maatschappelijke reïntegratie, aangezien de veroordeelde geconfronteerd wordt met de gevolgen van zijn daden en dus de kans krijgt om zijn verantwoordelijkheid op te nemen. Bovendien is het herstel in vele gevallen heilzaam voor het slachtoffer, van wie men de specifieke noden erkent en probeert te lenigen.

Daarom pleiten wij voor een echt beleid van maatschappelijke reïntegratie van de gedetineerden. Dit beleid moet snel tot stand komen in het kader van de uitvoering van de verschillende studies van de laatste jaren over het interne en externe statuut van de gedetineerden (commissie-Holsters, verslag-Dupont). Het betreft een grootscheeps programma waarvan de grote lijnen onze goedkeuring en steun wegdragen.

(1) Het eindverslag van de commissie «Basiswet gevangeniswezen en rechtspositie van gedetineerden» wijst op het volgende: «Bovendien kan het wijs zijn er zich voor te hoeden dat werken aan herstel gezien wordt als een onontkoombare «must». Enerzijds kunnen gedetineerden invoelbare redenen hebben om niet tot het opnemen van hun verantwoordelijkheid voor hun slachtoffers te komen. Anderzijds kunnen ook slachtoffers redenen hebben om niet in te gaan op het aanbod van een gedetineerde» (stuk Kamer, nr. 50-1076-01, blz. 79).

PROPOSITION DE LOI Article 1er

La présente loi règle une matière visée à l'article 78 de la Constitution.

Art. 2

À l'article 2, alinéa 2, 1°, de la loi du 5 mars 1998 relative à la libération conditionnelle et modifiant la loi du 9 avril 1930 de défense sociale à l'égard des anormaux et des délinquants d'habitude, remplacée par la loi du 1er juillet 1964, sont apportées les modifications suivantes :

A. au point *b*) les mots « sans que la durée des peines déjà subies excède quatorze ans et » sont supprimés;

B. le même point *b*) est complété par la phrase suivante :

« toutefois, le condamné en état de récidive légale doit avoir subi les trois quarts de ces peines lorsqu'il est condamné pour les faits visés :

— aux articles 375 à 377 du Code pénal;

— aux articles 379, 380, 381 et 383*bis* du même Code, si les faits ont été commis sur des mineurs ou à l'aide de mineurs;

— aux articles 393 à 397 du même Code;

— à l'article 475 du même Code; »

C. au point *c*) les mots « quatorze ans » sont remplacés par les mots « vingt cinq ans ou, lorsque la condamnation concerne des faits visés au point *b*), deuxième phrase, trente ans ».

18 février 2004.

Marie-Hélène CROMBÉ-BERTON.
Christine DEFRAIGNE.

WETSVOORSTEL

Artikel 1

Deze wet regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 78 van de Grondwet.

Art. 2

In artikel 2, tweede lid, 1°, van de wet van 5 maart 1998 betreffende de voorwaardelijke invrijheidstelling en tot wijziging van de wet van 9 april 1930 tot bescherming van de maatschappij tegen de abnormalen en de gewoontemisdadigers, vervangen bij de wet van 1 juli 1964, worden de volgende wijzigingen aangebracht :

A. in punt *b*) worden de woorden « zonder dat de duur van de reeds ondergane straffen meer dan veertien jaar bedraagt en » geschrapt;

B. hetzelfde punt *b*) wordt aangevuld als volgt :

« de veroordeelde die zich in staat van wettelijke herhaling bevond, moet echter drie vierde van die straffen hebben ondergaan wanneer hij veroordeeld is voor de feiten bedoeld in :

— de artikelen 375 tot en met 377 van het Strafwetboek;

— de artikelen 379, 380, 381 en 383*bis* van hetzelfde Wetboek, indien de feiten begaan zijn op minderjarigen of met de hulp van minderjarigen;

— de artikelen 393 tot en met 397 van hetzelfde Wetboek;

— artikel 475 van hetzelfde Wetboek; »

C. in punt *c*) worden de woorden « veertien jaar » vervangen door de woorden « vijftientig jaar, of indien de veroordeling betrekking heeft op feiten als bedoeld in punt *b*), tweede zin, dertig jaar ».

18 februari 2004.